

Nr 192.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående stat för skeppsgosseskolan under budgetåret 1937/1938 m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson anför:

Under sjöförsvarets avlöningsanslag, rubrikerna »A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater. II. Undervisningsverken. Staten för skeppsgosseskolan», i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för skeppsgosseskolan för budgetåret 1937/1938 beräkna ett belopp av 55,000 kronor.

Jag återkommer nu till detta ärende.

Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 192.

Till en början vill jag erinra därom, att utbildningen av skeppsgossar sedan åtskilliga år tillbaka bedrives vid skeppsgosseskolorna i Karlskrona och Marstrand.

Enligt 1925 års marinorganisation skall den vid skeppsgosseskolorna tjänstgörande civila personalen utgöras av 1 rektor, 1 ordinarie ämneslärare, tillika förste lärare, ytterligare 7 ordinarie ämneslärare, 5 extra ordinarie ämneslärare, 4 lärare i slöjd samt timlärare till erforderligt antal.

I den för skeppsgosseskolorna gällande staten, som för innevarande budgetår slutar å ett belopp av 55,800 kronor, finnas upptagna 1 rektor, 5 ordinarie och 3 extra ordinarie ämneslärare vid skolan i Karlskrona samt 3 ordinarie och 2 extra ordinarie ämneslärare vid skolan i Marstrand. Avlöningen utgår enligt staten till rektor med 6,000 kronor, därav 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, till ordinarie ämneslärare med 3,600 kronor, därav 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, samt till extra ordinarie ämneslärare med 2,600 kronor. En av de ordinarie ämneslärarna vid skolan i Marstrand åtnjuter i egenkap av förste lärare ett särskilt arvode å 600 kronor. Vidare finnas å staten medel beräknade för arvoden dels å 110 kronor för varje timmes undervisningsskyldighet i veckan till timlärare med tillhoppa 4,486 kronor, dels till lärare i slöjd med sammanlagt 2,200 kronor, dels ock för arvoden med flera kostnader för inövande av hornblåsare och trumslagare med tillhoppa 714 kronor. För ordinarie ämneslärare kan lönen höjas efter 5 år med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor. Alderstilläggen bestridas av en under sjöförsvarets avlöningsanslag uppförd särskild anslagspost.

Härjämte hava rektor och ordinarie ämneslärare under en följd av budgetår åtnjutit tillfällig löneförbättring, som enligt kungörelsen den 30 juni 1936 (nr 388) under innevarande budgetår utgår med 900 kronor till rektor samt med 600 kronor till ordinarie och 450 kronor till extra ordinarie ämneslärare.

I fråga om behörighet för ordinarie ämneslärarbefattning gälla de bestämmelser, som äro eller kunna varda givna angående behörighet för manliga lärare till sådan befattning vid kommunal mellanskola eller högre folkskola. Övriga lärares behörighet prövas av vederbörande stationsbefälhavare.

Rektor förordnas av Kungl. Maj:t för viss tid, där befattningen icke av Kungl. Maj:t tillsättes genom konstitutorial.

Då ordinarie ämneslärarbefattning blivit ledig, skall ledigheten kungöras genom vederbörande stationsbefälhavares försorg, varefter stationsbefälhavaren, sedan han bland de sökande utsett innehavare av den lediga befattningen och beslutet härom vunnit laga kraft, utfärdar konstitutorial för den sålunda utsedde.

Extra ordinarie lärare förordnas av vederbörande stationsbefälhavare.

I enlighet med av 1918 års riksdag därom fattade beslut är genom kungörelse den 28 juni 1918 (nr 554) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt de från och med år 1919 gällande stater för skeppsgosseskolorna i Karlskrona och Marstrand m. m. stadgat, bland annat, att befattningshavare skall, med bibehållande av den tjänste-

grad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, vid en möjligen inträdande förändrad organisation av undervisningsväsendet ävensom eljest, då Kungl. Maj:t, med hänsyn till undervisningsväsendets behov, efter vederbörandes hörande prövar sådant nödigt, låta sig förflyttas till annan befattning inom undervisningsväsendet. Befattningshavare, som varder flyttad till annan ort, skall emellertid vara berättigad att av statsverket erhålla skälig ersättning för flyttningskostnad till det belopp, Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämmer.

I fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom om rätt till pension äro ordinarie befattningshavare vid skeppsgosseskolorna underkastade bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension.

Extra ordinarie ämneslärare äro i denna egenskap ej berättigade till pension av statsmedel.

De i förenämnda kungörelse den 28 juni 1918 angivna villkor och bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om de ämneslärare, vilka till äventyrs komma att uppföras å övergångsstat.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t i statsrådet av 1936 års försvarsproposition anförde min företrädare i ämbetet i fråga om skeppsgosseinstitutionen bland annat, att några nya skeppsgossar icke borde antagas efter den 1 juli 1937. Så snart sammanlagda antalet skeppsgossar nedgått därhän, att samtliga kunde förläggas till kåren i Karlskrona, syntes överflyttning från Marstrandskåren till Karlskronakåren böra ske och alltså förstnämnda kår i första hand böra avvecklas. Med karlskrivningen av skeppsgossar i april 1939 skulle även kåren i Karlskrona upphöra. På grund av den förutsatta avvecklingen av skeppsgosseinstitutionen bleve det erforderligt att överföra den i staten för skeppsgosseskolorna upptagna ordinarie lärarpersonalen till övergångsstat. Med hänsyn till att ifrågavarande personal vore pliktig att låta sig förflyttas till annan befattning inom undervisningsväsendet syntes de med en avveckling av skeppsgosseskolorna förbundna övergångskostnaderna icke behöva åsamka statsverket kostnader av större betydelse, i alla händelser icke vid en jämförelse med de ekonomiska och andra fördelar som vunnes genom en avveckling av skeppsgosseinstitutionen. Intill dess en förflyttning till annan plats inom undervisningsväsendet kunde ske, borde emellertid lärarpersonalen, på samma sätt som år 1925 förutsattes beträffande övertalig civil personal vid flottan, åtnjuta nuvarande löneförmåner samt bibehållas i tjänst i den mån lämplig sådan kunde beredas inom försvarsväsendet.

Riksdagens särskilda utskott, som anslöt sig till Kungl. Maj:ts förslag om indragning av skeppsgosseinstitutionen, uttalade, att de vid skeppsgosseskolorna anställda ordinarie lärare, vilka icke erhöles annan statlig tjänst, borde överföras till övergångsstat enligt de närmare villkor, som det syntes böra få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. Häremot hade riksdagen intet att erinra.

Under erinran om vad sålunda förekommit har *chefen för marinstaben* i skrivelse den 17 juli 1936 framhållit, bland annat, följande:

Efter karlskrivningen av skeppsgossar våren 1937 komme antalet skeppsgossar i Marstrand icke att vara större än att de kunde inrymmas i skeppsgossekasernen i Karlskrona. Vad lokalfrågan beträffade kunde därför en överflyttning till Karlskrona av skeppsgossarna i Marstrand utan olägenhet ske redan vid nämnda tidpunkt. I fråga om lärarkrafterna vid skeppsgosseskolan i Karlskrona bleve fördelningen av undervisningstimmarna givetvis något annorlunda genom att de båda kvarvarande årskurserna läsåret 1937—1938 komme att bestå av större antal parallellavdelningar än som senast förekommit vid ifrågavarande skola. Med hänsyn till att den lägsta årskursen icke längre funnes kvar och att antalet undervisningstimmar i vanliga skolämnen i den högsta klassen vid skeppsgosseskolan vore väsentligt lägre än i de båda andra syntes svårighet emellertid icke behöva uppkomma för den vid skeppsgosseskolan tjänstgörande lärarpersonalen att meddela undervisningen i enlighet med gällande kursplaner åt de kvarvarande skeppsgossarna. Den vid skeppsgosseskolan i Marstrand tjänstgörande lärarpersonalen syntes sålunda — i den mån densamma icke kunde bliva erforderlig för undervisning vid skeppsgosseskolan i Karlskrona — bliva övertalig från och med avslutandet av läsåret 1936—1937.

För närvarande äro vid skeppsgosseskolan i Marstrand anställda såsom ordinarie ämneslärare J. Andersson, tillika förste lärare, E. G. Palmgren och E. S. Landin samt såsom extra ordinarie ämneslärare B. E. Renström och T. B. Johansson.

Av företedda merithandlingar inhämtas:

beträffande *Andersson*, att han är född år 1875 samt att han efter år 1898 avlagd folkskollärarexamen genomgått åtskilliga fortbildningskurser och tjänstgjort dels såsom folkskollärare under åren 1898—1903, dels såsom lärare vid skeppsgosseskola alltsedan sistnämnda år, därav såsom förste lärare respektive rektor under omkring 45 terminer;

beträffande *Palmgren*, att han är född år 1887 samt att han — efter att hava avlagt mogenhetsexamen å latingymnasium 1906 och folkskollärarexamen 1910 ävensom bedrivit vissa studier vid Göteborgs högskola — tjänstgjort såsom lärare vid skeppsgosseskolan i Marstrand sedan år 1913;

beträffande *Landin*, att han är född år 1893 samt att han — efter att hava avlagt studentexamen å realgymnasium år 1912 och folkskollärarexamen år 1914 samt bedrivit universitetsstudier i vissa ämnen och genomgått fortbildningskurser — tjänstgjort såsom folkskollärare under åren 1914—1917 och såsom lärare vid skeppsgosseskola sedan sistnämnda år;

beträffande *Renström*, att han är född år 1878, att han — efter att hava avlagt folkskollärarexamen år 1900, studentexamen å latingymnasium år 1917 och filosofisk ämbetsexamen år 1924 — tjänstgjort vid folkskola under åren 1900—1920, vid högre folkskola vårterminen 1925—vårterminen 1927, vid allmänt läroverk och fortsättningsskola under kortare tider samt vid skeppsgosseskola sedan år 1929, ävensom att han genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 januari 1925 erhållit behörighet att antagas till ordinarie lärare vid kommunal mellanskola och högre folkskola; samt slutligen

beträffande *Johansson*, att han är född år 1895, att han avlagt studentexamen å realgymnasium och bedrivit vissa universitetsstudier samt att han tjänstgjort såsom lärare vid skeppsgosseskola dels vårterminen 1922 dels ock alltsedan läsåret 1923—1924.

I sin skrivelse den 10 september 1936 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1937/1938 har *marinförvaltningen* anfört, att enligt upplysning från stationsbefälhavaren vid Karlskrona örlogsstation en av de fem ordinarie ämneslärarna vid skeppsgosseskolan i Karlskrona avlidit samt att dennes tjänst med hänsyn till 1936 års försvarsbeslut om skeppsgossekärens indragning icke återbesatts med ordinarie innehavare. Antalet ordinarie ämneslärare skulle sålunda för nästkommande budgetår endast vara fyra, varemot antalet extra ordinarie ämneslärare i stället borde ökas från tre till fyra. Möjlighet syntes visserligen förefinnas att för läsåret 1937—1938 överflytta ordinarie lärare från skolan i Marstrand till skolan i Karlskrona, i vilket fall antalet extra ordinarie ämneslärare vid skolan i Karlskrona skulle kunna minskas. Med hänsyn till att sistnämnda skola därefter skulle vara i verksamhet endast under två läsår, syntes emellertid detta knappast vara lämpligt eller för staten förmånligt utan endast förorsaka statsverket extra kostnader i form av flyttningsersättningar och dylikt. *Marinförvaltningen* förutsatte därför, att de ordinarie lärarna vid skolan i Marstrand efter denna skolas upphörande bereddes stadigvarande tjänst inom annan gren av undervisningsväsendet eller överflyttades på övergångsstat. Vidare har *marinförvaltningen* i ett den 23 september 1936 avgivet utlåtande över chefens för marinstaben förenämnda skrivelse den 17 juli 1936 framhållit, att skeppsgossekåren i Marstrand tillhörande skeppsgossar från och med den 1 maj 1937 borde överföras till skeppsgossekåren i Karlskrona.

Sedermera har *chefen för skeppsgossekåren i Marstrand* i skrivelse den 9 oktober 1936, varöver *marinförvaltningen* den 30 december 1936 avgivit utlåtande, hemställt, att *Kungl. Maj:t* måtte taga under omprövning, huruvida icke annan anställning inom undervisningsväsendet kunde efter den 30 juni 1937 beredas de vid skeppsgosseskolan i Marstrand anställda extra ordinarie ämneslärarna eller, därest detta icke skulle låta sig göra, huruvida icke pension eller ersättning i annan form kunde tillerkännas dem.

Över chefens för marinstaben förenämnda skrivelse har *skolöverstyrelsen* den 20 november 1936 avgivit utlåtande.

Härvid har *skolöverstyrelsen* beträffande de ordinarie ämneslärarna vid skeppsgosseskolan i Marstrand uttalat, att det givetvis för statsverket vore förmånligast, därest de vid skolans nedläggande kunde förflyttas till annan tjänst inom undervisningsväsendet, vilket de jämlikt kungörelsen den 28 juni 1918 vore skyldiga att underkasta sig.

I anslutning härtill har *skolöverstyrelsen* i sitt utlåtande vidare anfört i huvudsak följande:

Vad förste läraren *Andersson* beträffade, syntes det emellertid överstyrelsen som om förflyttning icke gärna kunde ifrågasättas. *Andersson* komme nämligen vid skolans nedläggande att hava fyllt 62 år och för honom återstode då endast tre år till inträde i pensionsåldern. Överstyrelsen ville därför föreslå, att *Andersson* vid skeppsgosseskolas upphörande överfördes antingen på indragningsstat eller ock å övergångsstat. — Vad åter anginge de båda övriga ordinarie ämneslärarna, *Palmgren* och *Landin*, lade deras ålder icke hinder i vägen för en förflyttning, därest tjänster funnes lediga, för vilka de genom sin utbildning och tjänstgöring kunde anses kompetenta och lämpliga. Givetvis kunde därvid inga andra än rent statliga ifrågakomma. Till lärarbefattningar, som tillsättas av kommunala myndigheter, kunde de enligt nu gällande bestämmelser icke förflyttas, varför möjligheten till förflyttning vore inskränkt. I verkligheten syntes blott ett slag av befattningar finnas, för vilka nämnda båda lärares kompetens vore anpassad, nämligen övningsskollärartjänster vid folk- och småskoleseminariernas övningsskolor. Emellertid syntes även dessa tjänster föga lämpa sig såsom förflyttningssmöjlighet för ifrågavarande lärare, enär deras arbete vid skeppsgosseskolan varit av helt annat slag än det arbete, som skulle åligga dem vid en övningsskola. Själva hade de också förklarats, att de ryggade tillbaka inför uppgiften att efter 24 respektive 20 års tjänstgöring såsom ämneslärare börja undervisa i samtliga folkskolans ämnen och med lärjungar, som befunne sig på ett annat åldersstadium än deras nuvarande elever, samt att därjämte leda seminarieelevers utbildning. Överstyrelsen ansåge sig icke kunna förorda, att de båda lärarna förflyttades till ifrågavarande tjänster, där ett i stort sett främmande arbetsfält skulle möta dem. Ett hinder för deras förflyttning till övningsskollärarbefattning syntes även ligga däri, att pensionsåldern i fråga om nämnda befattningar vore 60 år, under det att nu ifrågavarande lärare vore tillförsäkrade tjänstgöring intill 65 års ålder. Måhända skulle vid de under socialdepartementet lydande skyddshemmen och uppfostringsanstalterna möjlighet kunna yppa sig att placera dem. Det vore emellertid icke överstyrelsen bekant, huruvida sådan möjlighet förefunnos och i vad mån lärarna kunde anses lämpade och kompetenta för en sådan uppgift. På grund av vad sålunda anförts ansåge sig överstyrelsen icke böra förorda, att ifrågavarande lärare, trots deras långa, väl vitsordade och uppskattade tjänstgöring vid skeppsgosseskola, förflyttades till någon annan under överstyrelsens inseeende stående undervisningsanstalt. Såvida icke heller möjlighet förefunnos att giva dem annan befattning, syntes det överstyrelsen lämpligast, att *Palmgren* och *Landin* överfördes på övergångsstat med skyldighet för dem att träda i tjänstgöring, därest för dem lämplig sådan framdeles komme att yppa sig. Då samtliga tre ordinarie lärare vid skeppsgosseskolan nu måste lämna sin tjänst utan egen förskyllan, syntes det överstyrelsen rättvist, att de för framtiden finge behålla sina nuvarande löneförmåner.

Beträffande de båda extra ordinarie ämneslärarna vid *Marstrandsskolan* har skolöverstyrelsen framhållit, att — såvitt överstyrelsen hade sig bekant — visserligen ingen rätt till förflyttning eller ersättning för dem föreläge, när skolan komme att indragas, men att överstyrelsen dock funne det med billighet överensstämmande, att staten på något sätt även bringade dessa lärare lindring i det svåra läge, vari de nu utan egen förskyllan råkat. Båda hade nämligen under relativt lång tid tjänstgjort vid skolan och hade med visst fog ansett sig kunna påräkna fortsatt tjänstgöring vid densamma.

Skolöverstyrelsen har i fråga om de båda extra ordinarie lärarna vidare anført följande:

Då *Renström* vid skeppsgosseskolans indragning uppnått 59 års ålder, funnes det inga utsikter för honom att erhålla ordinarie befattning vid de läroanstalter, som hans behörighet berättigade honom att söka. Få möjligheter syntes även föreligga att bereda honom extra ordinarie anställning. Då emellertid *Renström* utfört en lång och väl vitsordad gärning i det allmänna tjänst, ville överstyrelsen föreslå, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka pension åt honom. Överstyrelsen ville därvid erinra om att vid vissa föregående tillfällen pension av riksdagen beviljats åt sådana befattningshavare vid allmänna läroverk och med dessa jämförbara statliga läroanstalter, vilkas befattningar icke varit uppförda å ordinarie stat. *Renström* syntes därvid böra såsom tjänsteår få tillgodoräkna de tider, han tjänstgjort vid allmänt läroverk och skeppsgosseskola, samt i sin helhet den del av hans tjänstetid i kommunal tjänst, under vilken han varit delägare i statens pensionsanstalt och vilken tid räknades såsom tjänsteår för pension i nämnda anstalt; övrig tid syntes böra tillgodoräknas honom till $\frac{2}{3}$ i enlighet med tidigare tillämpad praxis. — Beträffande *Johansson* erinrade överstyrelsen om att denne hos Kungl. Maj:t anhållit att bliva förklarad behörig att söka och innehava ordinarie lärarbefattning vid högre folkskola eller folkskola, men att överstyrelsen i skrivelse den 13 november 1936 på i skrivelsen angivna grunder icke ansett sig böra förorda bifall till *Johanssons* ansökan. Överstyrelsen ansåge sig emellertid nu i här förevarande sammanhang böra förorda, att *Johansson* åtminstone under viss begränsad tid överfördes på övergångsstat för att bereda honom tillfälle att meritera sig för de av honom åstundade lärarbefattningarna eller att söka sig annan avlönad tjänst.

Med anledning av skolöverstyrelsens förenämnda utlåtande hava *Palmgren* och *Landin* till Kungl. Maj:t avlåtit en den 3 december 1936 dagtecknad skrift, som av stationsbefälhavaren vid Stockholms örlogsstation, jämte eget tillstyrkande yttrande, den 7 i samma månad överlämnats till Kungl. Maj:t, av i huvudsak följande innehåll:

Den av skolöverstyrelsen i dess utlåtande påtalade möjligheten, att *Palmgren* och *Landin* skulle kunna placeras vid de under socialdepartementet lydande skyddshemmen och uppfostringsanstalterna, vilka hade till uppgift att omhändertaga vanartade barn och minderåriga brottslingar — en uppgift för vilken *Palmgren* och *Landin* stode fullkomligt främmande — borde ej kunna ifrågakomma, då de därigenom icke skulle bibehållas vid den tjänstegrad, som de genom kungörelsen den 28 juni 1918 (nr 554) vore tillförsäkrade. Vid skeppsgosseskolan hade endast sådana elever antagits, som kunnat förete de bästa vitsord om gott uppförande. Vid skyddshem och uppfostringsanstalt meddelades undervisning, motsvarande den, som förekomme vid folkskolan. Av Kungl. Maj:ts proposition, nr 341, till 1918 års riksdag angående omorganisation av skeppsgosseutbildningen m. m. och Kungl. Maj:ts stadga för skeppsgosseskola den 13 september 1918 (nr 745) framginge emellertid med all tydlighet, att sistnämnda skola jämställdes med kommunal mellanskola och högre folkskola.

Då *Palmgren* och *Landin* enligt riksdagens beslut endast kunde förflyttas till statlig tjänst och då skolöverstyrelsen icke kunnat förorda någon stadigvarande tjänst för dem efter skeppsgosseskolans i *Marstrand* upphörande, syntes det otvivelaktigt vara för staten ekonomiskt fördelaktigt, att de för närvarande icke överfördes till övergångsstat utan förflyttades till *Karlskrona* för fortsatt tjänstgöring vid skeppsgosseskolan. Härmed vunnes en annan värdefull fördel, då *Marstrandskårens* skeppsgossar, som skulle förläggas till *Karlskrona* från och med nästa läsår, i sin undervisning finge behålla sina gamla lärare.

Slutligen har *statskontoret* i utlåtande i ärendet den 8 februari 1937 anfört, bland annat, följande:

I likhet med skolöverstyrelsen ansåge statskontoret förflyttningskyldighet till annan tjänst inom undervisningsväsendet icke böra ifrågasättas för förste läraren *Andersson*. Med hänsyn därtill ävensom till svårigheten att finna en för honom passande tjänstgöring syntes emellertid *Andersson* icke böra uppföras å övergångsstat, vilket förutsatte tjänstgörings- och förflyttningskyldighet, utan överföras till allmänna indragningsstaten. Såsom ordinarie ämneslärare uppbure *Andersson* en årlig avlöning av 3,600 kronor, var till komme ålderstillägg med 1,200 kronor. Vidare utginge till *Andersson* i egenskap av förste lärare vid skolan ett årligt arvode av 600 kronor. Härutöver tillkomme tillfällig löneförbättring med 600 kronor samt dyrtidstillägg såsom å oreglerad tjänst. Därest *Andersson* uppfördes å allmänna indragningsstaten, syntes han otvivelaktigt vara berättigad att, intill dess han uppnådde pensionsåldern — 65 år — till fulla uppbära lön och ålderstillägg. Däremot syntes det vara tvivel underkastat, om han under sagda tid borde få åtnjuta förstelärararvodet. Då nämligen *Andersson* i händelse av förflyttnings till annan tjänst icke syntes äga rätt att bibehålla arvodet ifråga, syntes han icke heller vid uppförande å indragningsstaten vara berättigad därtill. Beträffande den tillfälliga löneförbättringen ifrågasatte statskontoret att Kungl. Maj:t — i likhet med vad enligt Kungl. Maj:ts brev den 16 mars 1923 skett vid överförandet å indragningsstaten sistnämnda år av vissa skeppsgosseskollärare — bestämde densamma till något lägre belopp, förslagsvis 500 kronor. Jämlikt § 7 första stycket kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer syntes å de sammanlagda avlöningsfömanerna, 5,300 kronor, böra utgå pensionsförhöjning med 768 kronor. Dyrtidstillägg å lönefömanerna (5,300 + 768 =) 6,068 kronor borde utgå jämlikt kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 384) angående dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare å indragningsstat jämförd med § 4 kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Då, såvitt framginge av skolöverstyrelsens förenämnda utlåtande, de återstående båda ordinarie ämneslärarna, *Palmgren* och *Landin*, icke lämpligen kunde beredas stadigvarande anställning vid annan statlig undervisningsanstalt, syntes de böra uppföras å övergångsstat. I likhet med vad som skett, då vid genomförandet av 1925 års marinorganisation en del lärare vid skeppsgosseskolorna blivit övertaliga, syntes nu förevarande lärare böra redovisas under särskild rubrik å staten för skeppsgosseskolorna. Därest lärarna vid nedläggandet även av skeppsgosseskolan i Karlskrona alltjämt kvarstode å övergångsstat och icke kunde beredas tjänstgöring, borde tagas under förnyat övervägande, hur med dem borde förfaras.

Såsom av marinförvaltningens förenämnda skrivelse den 10 september 1936 framginge, hade en av de ordinarie lärarna vid skolan i Karlskrona avlidit, till följd varav utökning av lärarkrafterna där vore erforderlig. Då detta ökade lärarbehov kunde fyllas genom förflyttnings till sagda skola av en av de två lärare, varom nu vore fråga, samt lärarna själva gjort framställning om dylik förflyttnings, ansåge sig statskontoret böra förorda densamma. Kostnaderna för flyttningsersättning och dylikt, vilka för en lärare knappast kunde tänkas överstiga 1,000 kronor, måste anses ringa i förhållande till den inbesparing av avlöningsmedel, som därigenom vunnas. Statskontoret förutsatte jämväl, att även den andre av de båda lärarna förflyttades till skolan i Karlskrona, därest det ur ekonomisk synpunkt funnes fördelaktigt. Där-

vid syntes emellertid statskontorets följande förslag till ersättning åt extra ordinarie läraren Johansson böra beaktas.

Vad anginge de extra ordinarie ämneslärarna, *Renström* och *Johansson*, framginge av handlingarna i ärendet, att *Renström* — efter avdrag för tider, under vilka tjänstledighet åtnjutits — syntes hava tjänstgjort vid folkskola och högre folkskola sammanlagt omkring 22 år, då han den 30 juni 1927 nödgats avsluta sin anställning såsom extra ordinarie lärare vid Melleruds högre folkskola till följd av skolans ombildning till kommunal mellanskola. Efter nämnda tidpunkt syntes *Renström* inom folkskoleväsendet allenast hava innehaft kortare vikariat såsom lärare vid fortsättningsskola. Vid sådant förhållande syntes *Renström* — enligt vad statskontoret under hand inhämtat från statens pensionsanstalt — efter uppnåendet den 23 mars 1938 av 60 års ålder vara berättigad till uppskjuten tjänstepension med ungefär 1,600 kronor för år och pensionsförhöjning med omkring 260 kronor om året, vartill komme därå belöpande dyrtidstillägg. Med hänsyn därtill och under beaktande av att *Renström*, därest pension, beräknad enligt eljest i likartade fall tillämpad praxis, skulle utverkas av riksdagen, icke skulle komma i åtnjutande av större förmåner än de sagda, ansåge sig statskontoret icke kunna tillstyrka särskild ersättning åt *Renström* i vidare mån än för tiden intill uppnåendet av pensionsåldern. Dylik ersättning syntes böra bestämmas till — för år räknat — $\frac{2}{3}$ av vad *Renström* vid tiden för anställningens upphörande uppbure i arvode och tillfällig löneförbättring. Å ersättningen syntes böra utgå dyrtidstillägg enligt vanliga grunder.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande läraren *Johansson*, vilket uppenbarligen stode i strid med tidigare tillämpade principer i fråga om befattningshavares överförande på övergångsstat, kunde statskontoret icke biträda. Icke heller syntes böra ifrågakomma att överföra *Johansson* till allmänna indragningsstaten. Med hänsyn till *Johanssons* relativt långa och väl vitsordade tjänstgöring i statens tjänst syntes emellertid billighetsskäl tala för att någon ersättning tillerkändes honom, därest han icke kunde beredas anställning vid skolan i Karlskrona eller annan statlig tjänst. Till ledning vid bestämmandet av avskedsersättningens storlek borde beaktas de principer, vilka kommit till uttryck i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen. Enligt sagda kungörelse ägde löntagare, vilken till följd av icke uppnådda 50 levnadsår och minst 15 tjänsteår icke vore berättigad till förtidspension men kunde ifrågakomma till avskedsersättning, erhålla sådan ersättning med belopp, motsvarande en månads arbetsförtjänst för varje helt års anställning i statens tjänst intill 15 års anställning. I anslutning till nämnda bestämmelse ville ämbetsverket förorda en ersättning åt *Johansson* med förslagsvis 5,000 kronor.

För ovannämnda ersättningar erforderligt medelsbelopp syntes böra uppföras såsom särskilt förslagsanslag under rubriken sjöförsvaret: avlöning, rekrytering och resekostnader m. m., benämnt förslagsvis »Särskilda ersättningar åt vissa lärare vid nedlagda skeppsgosseskolan i Marstrand».

Såsom jag i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag förordat torde skeppsgosseinstitutionen böra avecklas i enlighet med 1936 års försvarsbeslut. Detta innebär, att några nya skeppsgossar icke skola antagas efter den 1 juli 1937, samt att, så snart sammanlagda antalet skeppsgossar nedgått därhän, att samtliga kunna förläggas till kåren i Karlskrona, överflyttning från Marstrandskåren till Karlskronakåren bör äga rum. Marstrands-

Departements-
chefen.

kåren skall sålunda i första hand avvecklas. Med karlskrivningen av skeppsgossar i april 1939 skall även kåren i Karlskrona upphöra.

Av det förestående inhämtas, att antalet skeppsgossar i Marstrand efter karlskrivningen nästinstundande april icke kommer att bli större än att samtliga kunna inrymmas i skeppsgossekasernen i Karlskrona. Överflyttningen till Karlskrona av skeppsgossarna i Marstrand torde därför böra ske innevarande vår. Den vid skeppsgosseskolan i Marstrand nu anställda lärarpersonalen kommer sålunda att bli överflödig därstädes med utgången av läsåret 1936/1937.

Enligt grunderna för 1936 års försvarsbeslut skola vid skeppsgosseskolorna anställda ordinarie ämneslärare, vilka icke erhålla annan statlig tjänst, överföras till övergångsstat i enlighet med de närmare villkor, som det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma.

Såsom av det föregående inhämtas har frågan om den vid skeppsgosseskolan i Marstrand anställda ämneslärarpersonalens framtida anställnings- och avlöningsförhållanden varit föremål för ingående prövning av, bland andra myndigheter, skolöverstyrelsen och statskontoret.

Vad först beträffar de tre ordinarie ämneslärarna torde, i enlighet med vad statskontoret föreslagit, förste läraren Andersson, med hänsyn därtill att han innevarande år uppnår en så pass hög levnadsålder som 62 år, böra från och med den 1 juli 1937 överföras till allmänna indragningsstaten; och torde det — i likhet med vad förhållandet var vid överförandet till allmänna indragningsstaten år 1923 av vissa skeppsgosselärare — få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de avlöningsförmåner, som skola tillkomma Andersson under den tid, han är uppförd å indragningsstaten. Härvid torde vad statskontoret därutinnan föreslagit böra vinna beaktande.

De båda övriga ordinarie ämneslärarna, Palmgren och Landin, torde från och med den 1 juli 1937 böra överföras till övergångsstat och därvid äga bibehålla dem vid överföringen tillkommande avlöningsförmåner.

I sitt förenämnda utlåtande har statskontoret föreslagit, att Palmgren och Landin skulle efter överföringen till övergångsstat förflyttas till skeppsgosseskolan i Karlskrona, där för närvarande en ordinarie ämneslärarbefattning efter inträffat dödsfall hålles vakant. Ehuru jag tidigare — såsom framgår av uttalande i årets statsverksproposition, sid. 145 — i frågans dåvarande läge närmast ställde mig avvisande mot dylik förflyttning, har jag, efter att hava tagit del av den nu förebragta utredningen, kommit till en annan uppfattning härutinnan. Den korta tid, som skolan i Karlskrona i fortsättningen kommer att vara i verksamhet, samt kostnaderna för beredande av flyttningsersättning åt lärarna ifråga tala visserligen mot en förflyttning till Karlskrona. Men å andra sidan föreligga onekligen åtskilliga skäl för en dylik förflyttning. Oaktat såväl Palmgren som Landin enligt av Kungl. Maj:t den 5 februari 1937 meddelade resolutioner erhållit medgivande att — utan hinder därav att de icke fyllt härför stadgade villkor — antagas till lärare vid högre folkskola, torde — enligt vad skolöverstyrelsen i utlåtande den 12 januari 1937 över de ansökningar, som legat till grund för omförmälda resolutioner, uttalat — möj-

ligheten för dem att överhuvudtaget kunna draga fördel av ifrågavarande medgivande säkerligen vara mycket inskränkt. Då de vidare — enligt av riksdagen godkända grunder — icke äro skyldiga att underkasta sig förflyttning till statlig befattning utom undervisningsväsendet, torde det kunna befaras, att staten, därest den förflyttning till Karlskrona, som statskontoret förordat och vederbörande lärare själva förklarar sig önska, icke kommer till stånd, nödgas avlöna dem under de närmaste åren utan att hava någon som helst nytta därav. Jag finner mig därför böra förorda, att de båda nu ifrågavarande lärarna avses för tjänstgöring vid skeppsgosseskolan i Karlskrona, den ene i ersättning för den nu vakanta ordinarie ämneslärarbefattningen, vilken därmed kan ur staten utgå, och den andre i stället för en av de nuvarande extra ordinarie ämneslärarna, i följd varav antalet dylika befattningar å staten kan minskas till två. Genom en sådan anordning skulle vinnas — förutom att ifrågavarande väl beprövade lärarkrafter bliva utnyttjade ännu någon tid — att de från Marstrand överflyttade skeppsgossarna finge behålla ett par av sina nuvarande lärare, vilket torde få anses vara av viss betydelse för kontinuiteten inom undervisningen. I enlighet med statskontorets förslag torde dessa båda lärarbefattningar böra uppföras under särskild rubrik å den från och med nästkommande budgetår för samtliga skeppsgossar gemensamma skeppsgosseskolans stat. I staten torde vidare böra intagas anmärkning därom, att därest ordinarie ämneslärare avgår, i hans ställe må anställas en extra ordinarie ämneslärare.

På sätt i årets statsverksproposition, sid. 145, föreslagits torde i nämnda stat böra beräknas särskilda medel, förslagsvis 250 kronor, för beredande av ersättning åt vikarierande ämneslärare. Övriga anslagsposter i staten torde böra upptagas i enlighet med marinförvaltningens i dess förberörda skrivelse upptagna förslag.

I enlighet med det sagda har jag låtit uppgöra förslag till stat för skeppsgosseskolan, vilken stat slutar å ett belopp av 35,740 kronor (se Bil. nr 1). Denna stat torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Vad därefter beträffar de båda extra ordinarie ämneslärarna vid skeppsgosseskolan i Marstrand torde — på sätt av statskontoret föreslagits — Renström böra från och med den 1 juli 1937 och intill uppnåendet den 23 mars 1938 av en levnadsålder, som berättigar honom till uppskjuten tjänstepension, komma i åtnjutande av ersättning med, för helt år räknat, $\frac{2}{3}$ av vad han vid tiden för anställningens upphörande uppbär i arvode jämte tillfällig löneförbättring, (2,600 + 450 =) 3,050 kronor, eller sålunda 2,033 kronor, varå dyrtidstillägg torde böra få tillgodonjutas enligt vanliga grunder, samt Johansson — likaledes i enlighet med statskontorets förslag — vid avgången från innehavande befattning undfå en ersättning i ett för allt med 5,000 kronor. För gäldande av ifrågavarande ersättningar torde i riksstaten under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, rubriken »Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.» böra under benämningen »Särskilda ersättningar åt vissa lärare vid nedlagda skeppsgosseskolan i Marstrand» för budgetåret 1937/1938 uppföras ett särskilt förslagsanslag å 7,000 kronor. Stat för detta anslag torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att förste läraren vid skeppsgosseskolan i Marstrand J. Andersson skall från och med den 1 juli 1937 överföras till allmänna indragningsstaten med rätt till åtnjutande av avlöning, som av Kungl. Maj:t bestämmes i enlighet med ovan angivna, av statskontoret förordade grunder;

dels fastställa bifogade förslag till stat för skeppsgosseskolan (Bil. nr 1), att tillämpas under budgetåret 1937/1938;

dels ock å riksstaten för budgetåret 1937/1938 under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, rubriken »Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.» till särskilda ersättningar åt vissa lärare vid nedlagda skeppsgosseskolan i Marstrand anvisa ett förslagsanslag av 7,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Bil. nr 1.

**Stat
för Skeppsgosseskolan.**

	Antal	Enhetskostnad		
		Lön Arvode	Tjänst- görings- penningar	Summa kronor
Rektor	1	4,000	2,000	6,000
Ordinarie ämneslärare	4	2,400	1,200	3,600
Extra ordinarie ämneslärare	2	2,600	—	2,600
<i>Å övergångsstat.</i>				
Ordinarie ämneslärare	2	2,400	1,200	3,600

Löner och tjänstgöringspenningar till ovanstående ordinarie beställnings- havare	kronor	27,600:—
Arvoden till ovanstående extra ordinarie ämneslärare	»	5,200:—
Arvoden till timlärare å 110 kronor för varje timmes undervisningsskyl- dighet i veckan	»	1,470:—
Arvoden till lärare i slöjd	»	800:—
Arvoden m. fl. kostnader för inövande av hornblåsare och trumslagare...	»	420:—
Ersättning till vikarierande ämneslärare, förslagsvis	»	250:—
Summa kronor		35,740:—

- Anm. 1.* Pensionsunderlaget för rektor skall utgöra 4,300 kronor. Därest befattningshavare varit tillförordnad rektor, skall sådant vid bestämmande av pensions belopp räknas honom till godo på samma sätt, som om han varit befullmäktigad rektor.
- Anm. 2.* För ordinarie ämneslärare kan lönen höjas efter 5 år med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.
- Anm. 3.* Därest ordinarie ämneslärare avgår, må i hans ställe anställas en extra ordinarie ämneslärare.